

Probatur brevitur: Homo in omni operatione humana agit, sicut virtualiter, propter aliquem finem ultimum materiale, seu in particulari, verum vel apparentem, ut docuimus in tractatu de ultimo fine, & evidenti ratione demonstravimus disp. 1. art. 7. §. 1. concl. 3. Sed peccatum veniale, quando est deliberatione fit, est vere & proprie actio humana, ut supra ostendimus: Ergo illud habet aliquem finem ultimum, non solum formalem & in communi, scilicet rationem boni ut sic, sed etiam materiale & in particulari, seu rationem illam boni ut sic, ut determinatam & contractam ad aliquod bonum particulare, verum, vel apparens, subindeque vel ad Deum, vel ad creaturam.

77 Confirmatur: Omnis inclinatio semper tendit ad bonum proprium illius nature a qua dimanat, & in qua radicitur, ut art. 2. fuso declaravimus: Sed omnes actus voluntatis, qui sunt actus ejus inclinationes, in aliqua determinata natura radicantur, neque in natura humana: Ergo illi non possunt tendere solum ad bonum fatiativum ut sic, sed debent respicere determinate bonum proprium talis nature, seu illius suppositi, in quo illa existit, subindeque bonum aliquod particulare, verum, vel apparens.

Dico secundo, peccatum venialiter non habere pro fine positive vel negative ultimo creaturam illam quam inordinate diligit, & qua est objectum peccati venialis.

78 Prima pars hujus conclusionis, quod finem ultimum positive, manifesta videtur: nam peccans venialiter non amat bonum inordinatum circa quod peccat, v. g. inordinatum cibi aut ludii delectationem, ut bonum perfectum, & plene satiativum, nec diligit illam appetitativam super omnia, neque omnia que appetit, propter ipsam appetit, ut de se patet: Ergo eam non habet pro fine ultimo positive.

79 Secunda pars, nempe quod nec tale bonum diligit aut respiciat ut ultimum hanc negative, facile potest ostendi contra Recentes: Finis ultimus negative dicitur ille qui ad finem ultimum non ordinarur, ut docent assertores hujus sententia: Sed creatura illa, quam peccans venialiter inordinate diligit, & qua est objectum peccati venialis, sepe ordinatur ad finem ultimum, ut patet in eo qui furatur affum ad dandum elemosynam, vel qui dicit mendacium leve ad salvandam vitam proximi: immo semper venialiter peccans refert objectum peccati venialis ad bonum proprium sui ipsius: cum enim inclinatio tendat ad bonum proprium & perfectivum illius nature, a qua dimanat, & in qua radicitur, seu illius suppositi in quo talis natura existit, juxta dicta art. 2. Ergo creatura illa que est objectum peccati venialis, non est, nec esse potest finis ultimus, etiam negative, peccantis venialiter.

Dico tertio: Non potest absolute concedi quod creatura aliqua fit finis simpliciter ultimus venialiter peccantis, etiam si ponamus quod talis finis sit res levis & parvi momenti.

80 Probatur brevitur: Non potest absolute concedi, quod aliquis simul habeat duos fines simpliciter ultimos, ut ostendimus in tractatu de ultimo fine, disp. 1. art. 5. At si ponamus quod creatura fit finis ultimus simpliciter juxta venialiter peccantis, iste habebit duos ultimos fines simpliciter, nempe creaturam illam, & Deum, ad quem per habitum caritatis ut in finem ultimum simpliciter convertitur: Ergo &c.

81 Confirmatur: Si peccans venialiter haberet creaturam absolute & simpliciter pro fine ultimo, etiam si esset res levis & parvi momenti, peccaret mortaliter: Sed hoc dicitur nequit: Ergo nec illud. Sequela probatur: Si peccans venialiter haberet pro ultimo fine simpliciter aliquam creaturam, averteretur a Deo ut ultimo fine: cum repugnet voluntatem simili esse conversam ad Deum, & ad creaturam, ut ad ultimos fines simpliciter: Sed illud peccatum quod avertit a Deo ut ultimo fine, & convertit ad creaturam ut ad finem ultimum simpliciter, mortale est, & non tantum veniale, ut patet ex dictis art. 1. exponendo precipua inter peccatum mortale & veniale discrimina: Ergo si peccans venialiter, haberet aliquam creaturam pro ultimo fine simpliciter, peccaret mortaliter, & non tantum venialiter: Neque obstat quod creatura illa sit res levis & parvi momenti: hoc enim magis augere videtur quam minuire rationem offense, quod scilicet Deum relinquamus pro rebus minimi momenti. Unde ipse Ezechiel 13. de quibusdam pseudo-prophetis sic conqueritur: *Violabam me ad populum meum, propter pugillum herdei, & fragram panis, &c.*

Dico ultimo, justum venialiter peccantem respicere bonum proprium & privatum ut ultimum finem, non simpliciter & absolute, sed secundum quid, & cum addito, nempe in ratione finis precise actualis.

82 Prima pars patet ex supra dictis: cum enim actus qui in homine justo non imperantur a caritate, non habeant aliud principium in quo actualiter radicentur & fundentur, quam propriam operantis naturam, non possunt habere alium finem in quem actualiter referantur, quam bonum proprium & perfectivum talis nature, seu suppositi in quo illa existit: alia inclinatio non correspondet

ret suo principio radicali, seu principium & terminus inclinationis non habent inter se proportionem, ut supra art. 2. dicebamus.

Quod vero tale bonum non fit finis simpliciter & absolute ultimus, constat etiam ex dictis articulo precedenti: nam, ut ibi ostendimus, bonum proprium, prout terminat habitudinem venialis peccati, refertur habitualiter ad alium finem ulteriorem, scilicet ad Deum, modo ibidem explicato: Sed hoc sufficit ut ratio finis absolute ei non conveniat, cum finis simpliciter & absolute ultimus, sed cum addito tantum diminuentem, nempe in ratione finis precise actualis, seu per exclusionem dumtaxat relationis actualis in alium, non exclusi habituali, quod est esse ultimum finem secundum quid: atque ita solus Deus, qui neque actualiter, neque habitualiter ordinatur ad aliud, potest dici finis simpliciter ultimus juxta venialiter peccantis.

83 Dices: Dato quod hec conclusio verum habeat, quando peccans venialiter est in statu gratia, & Deum habet pro ultimo fine, quid dicemus de illo qui est in statu peccati mortalis, & non habet Deum pro fine ultimo?

Respondet quod iste, etiam dum venialiter peccat, non habet bonum privatum pro ultimo fine simpliciter, sed tantum secundum quid: quia, ut supra art. 2. dicebamus, de ratione finis ultimi simpliciter est quod non solum praeferat ab ordine ad finem ulteriorem: sed etiam quod talem relationem positive excludat: licet autem ille qui non est in statu gratia, per peccatum mortale tendat in bonum privatum, excludendo relationem ejus in Deum ut ultimum finem, tamen quando peccat venialiter, tendit in bonum proprium, praeferendo solum a tali relatione, non vero positive excludendo illam, ut ibidem expostimus. Unde licet peccans mortaliter, constituit in bono proprio & privato ultimum finem simpliciter, non tamen ille qui solum venialiter peccat.

Argumentum alicujus ponderis. Sed contra secundam

84 Obici potest cum Vasquez loco citato: Peccans venialiter fruatur creatura illa circa quam peccat, & qua est objectum peccati venialis: Sed fruatur ille tantum respectu ultimi finis, ut docet D. Thomas supra q. 11. art. 5. Ergo peccans venialiter, constituit ultimum finem in illa creatura quam inordinate diligit, & qua est objectum peccati venialis. Minor patet: Major probatur ex Augustino lib. 83. questionum quest. 36. ubi asserit omnem perveritatem in eo consistere, quod homo velit ut fruendis, nempe Deo, & utendis frui, videlicet creaturis: Sed culpa venialis non consistit in usu fruendorum; ut enim Deo in ordine ad creaturam, esset perveritas mortalis: Ergo consistit in fruitione utendorum, nempe creaturarum.

Confirmatur: Non datur medium inter fruitionem & usum: Unde Augustinus ait, quod *Omnis qui amat aliquid, aut amat usum, aut fruiem*: Sed peccatum veniale non consistit in usu creaturarum; quia ut creaturis nullam dicit inordinationem: Ergo debet consistere in illarum fruitione.

85 Ad objectionem respondeo negando Majorem: nam, ut ait D. Thomas hic quest. 88. art. 1. ad 3. *Qui venialiter peccat, inharet bono temperati, non ut fruens, sed ut usans.* Et quest. 7. de malo artic. 1. ad 4. *Qui peccat venialiter, non fruatur creatura, sed utitur ea.* Ad probationem in contrarium, ex auctoritate D. Augustini desumptam, respondeo idem Augustinus Doctorem locis citatis, Augustinum loqui de perveritate, quae est defectum malum culpae, & peccatum mortale, & ideo eam non comprehendit sub eo nomine, *veniale peccatum*, quod imperfecte dumtaxat rationem culpae attingit, & analogice solum cum peccato mortali convenit, ut artic. 1. ostendimus. Idque fas denotat nomen *perveritatis*, quod proprie significat inversionem ordinis finis & mediorum, ita ut quod juxta rectum ordinem deberet esse finis, fiat medium, & quod deberet esse medium, assumatur ut finis: veniale autem peccatum non deservit, neque invertit ordinem ad ultimum finem, sed frustrat illo, ponit dumtaxat deordinationem circa media: Ergo simpliciter & absolute non debet dici perveritas.

87 Ad confirmationem dicendum inter fruitionem & bonum suum dari aliquid medium, nempe usum malum & illicitum, qui proprie dicitur abusus, in quo veniale peccatum consistit, ut docet S. Bonaventura in 2. dist. 42. art. 2. q. 1. his verbis: *Si querat quis si peccatum veniale, verum sit usus vel fruicio dicendum quod neque est usus, neque fruicio, sed abusus.* Unde cum Augustinus dicit, *omnis qui amat aliquid, aut amat usum, aut fruiem, accipit large usum & fruicionem, usum pro omni amore velato sive directe, vel indirecte, fruicionem pro amore non velato.* Quae doctrina ex ipso Augustino desumpta est libro de doctrina Christiana cap. 4. ubi preter fruitionem & licitum usum, ponit usum illicitum, eumque *abusum* appellat.

Objicies

88 Objicies secundo: Justus venialiter peccans non amat objectum illius peccati propter Deum, alias diceretur peccare propter Deum, cum propter id aliquis peccet, propter quod objectum peccaminosum amat: Ergo amat illud precise propter ipsum, atque adeo ut finem saltem negative ultimum.

89 Respondeo peccantem venialiter neque amare objectum peccati propter ipsum, neque propter Deum, sed propter bonum proprium & privatum: cum omnis inclinatio tendat ad bonum proprium & perfectivum illius nature a qua dimanat, & in qua radicitur, seu illius suppositi in quo talis natura existit, ut ex supra dictis patet: bonum autem proprium & privatum in peccante venialiter, ordinatus habitualiter in Deum, in modis supra explicatis: Nec propterea concedendum est illud quod inferitur, nempe justum peccare venialiter propter Deum, quia ly propter denotat influxum causae finalis, qui non potest competere in Deum in ordine ad peccatum veniale; cum hoc possit movere aut excitare moraliter voluntatem ad peccandum venialiter.

90 Objicies tertio contra ultimam conclusionem: Bonum quod habet rationem ultimi finis, est fatiativum & adequatum respectu voluntatis: Sed bonum proprium & privatum non est fatiativum voluntatis juxta venialiter peccantis, cum propter illud per caritatem bonum superius & divinum appetat. Ergo bonum proprium non est finis ultimus juxta venialiter peccantis.

91 Respondeo, concessa Majori, negando Minorem: nam bonum proprium est fatiativum & adequatum respectu voluntatis juxta, non absolute, sed in ly ordine, nimirum ut appetentis ex inclinatione proprie nature: appetitus enim qui fundatur in propria natura, in bono ipsius nature fatiatur: verumtamen quia iustus ratione gratia habet alium superiorem appetitum, scilicet caritatem, quae non satiatur nisi in bono omnino superiori & divino, bonum proprium dicitur adequatum & fatiativum tantum secundum quid, respectu voluntatis juxta venialiter peccantis (subindeque finis ejus ultimus non simpliciter & absolute, sed secundum quid & cum addito, nempe in ratione finis precise actualis) non quia non satiatur totum appetitum, qui ad ipsum formaliter est, sed quia appetitus quem satiatur, habet supra se alium superiorem, scilicet caritatem, qui subordinatur, quae bonum superius & divinum appetit.

ARTICULUS V.

Verum homo in statu justitia originalis existens, impotens esse peccandi venialiter, idque ab intrinseco, & ex vi domi integritatis? & an idem etiam dicendum sit de Angelo?

§. I.

Quibusdam praemissa referuntur sententia.

92 Supponendum est primo, se potius recolendam ex dictis artic. 1. §. 1. peccatum veniale esse in triplici differentia, aliud ex genere, seu ex propria materia & objecto, ut verbum otiosum; aliud ex parvitate materiae, ut furum rei exiguae; alterum ex imperfecta deliberatione, ut motus primo-secundi concupiscentiae, sicut ibi latius expostuimus.

93 Supponendum secundo ex doctrina D. Thomae q. 15. de verit. art. 2. communiter recepta, quod licet potentia intellectiva in homine non sit nisi unica, duo tamen diversa habet munera, atque adeo est virtualiter multiplex, propter quod diversis nominibus insignitur. Dicitur enim ratio superior, quatenus speculatur vel consultat res aeternas & increatas sibi superiores, nempe rationem finis ultimi, divinam legem, divinam sapientiam, veracitatem, & hujusmodi, per quas cetera omnia sive quae agenda, sive quae credenda & tenenda sunt, regulantur. E contra vero dicitur ratio inferior, in quantum rebus temporalibus intendit, & circa eas tanquam circa propriam materiam occupatur.

94 Supponendum tertio, duobus modis intelligi posse, aliquem carere potestate peccandi: primo ab intrinseco, ratione bonae dispositionis interioris, & provenientis ab aliquo dono sibi inhaerente, ut contingit in beatis & confirmatis in gratia: secundo ab extrinseco propter extrinsecum Dei favorem & protectionem, & sive a divina providentia praeservante a peccato. His postis,

95 Circa praemissa difficultatem quatuor reperio diversas Auctorum sententias. Prima docet absolute hominem in statu justitiae originalis potuisse peccare venialiter. Ita Scotus in 2. dist. 21. quest. 1. Gabriel, Major, Altilodoriensis, & alii.

Secunda, quae est Almaini tract. 3. moral. cap. 21. & 22. & Duvalii hic quest. 5. art. 5. fatetur quidem non potuisse hominem in illo statu committere aliquod peccatum veniale, quod esset tale ex subreptione, sive ex imperfecta deliberatione: asserit tamen peccata venialia ex

genere suo, aut parvitate materiae, fuisse cum illo statu compositibilia.

Tertia impotentem agnoscit hominem, durante statu justitiae originalis, ad omnia profusa peccata venialia: sed addit quod impossibilitas illa (saltem quantum ad peccata venialia ex genere suo, vel ex parvitate materiae) non proveniebat ex vi precise domi integritatis, sive justitiae originalis, sed ex speciali tantum providentia & protectione, quae a Deo impediatur ne peccaret venialiter. Ita Suarez tract. de peccatis disp. 2. sect. 7. Vasquez hic disput. 148. cap. 3. num. 7. Curiel quest. 79. art. 3. dubio unico, pro hac sententia citans Melchiorum Canonum 2. p. relectionis de Sacramentis in genere.

Quarta sententia, quae in schola Thomistarum communis est, docet hominem in statu justitiae originalis nullius generis peccata venialia potuisse committere; talemque impeccabilitatem habuisse ex vi domi integritatis, perfecte subjicientis inferiora superioribus, id est appetitum sensitivum rationi, & rationem inferiorem superiori, absque ulla speciali Dei mantenentia, seu protectione.

§. II.

Vera sententia triplici conclusione explicatur.

106 Dico primo. Homo in statu innocentiae nullo modo potuit peccare venialiter, hoc est non potuit committere peccatum, quod vel propter parvitate materiae, vel propter defectum deliberationis, vel ex genere suo, esset veniale.

107 Probatur primo ratione quam habet Divus Thomas hic quest. 89. artic. 3. in *sed contra*. Nihil peccabile esse potuit in statu innocentiae, sive justitiae originalis: Sed si homo in illo statu potuisset committere peccatum, quod vel propter defectum deliberationis, vel propter parvitate materiae, vel ex genere suo, fuisset veniale, aliquid peccabile eo ipso extitisset in illo statu: Ergo &c. Major est Divi Augustini 14. de civit. Dei, citati a D. Thoma, & ratio est, quia ille status erat omnimoda perfectionis, & felicitatis. Minor vero probatur: Ex peccato veniali sequitur reatus poenae, etiam sensus: Ergo si homo aliquod peccatum veniale committere potuisset in statu justitiae originalis, aliquid poenale eo ipso in tali statu esse potuisset.

108 Confirmatur: Magis repugnabat felicitati status justitiae originalis quavis culpa etiam levissima, quam quicumque poena aut infirmitas corporalis, quoniam est majus malum & major miseria: Ergo sicut fatetur Adversarii, nullam poenam aut infirmitatem corporalem potuisse esse in tali statu, ita admittere tenentur, quod neque aliqua culpa venialis poterat in eo reperiri.

109 Ad hoc argumentum respondent Adversarii, quod vel ex peccato veniali tunc non sequeretur reatus poenae, sed debitum dumtaxat habendi revertentem actum caritatis, illius remissivum: vel si ex tali peccato sequeretur reatus poenae, tamen poena (inquantum) solum esset quadam dispensatione interna, qua remitteretur, non vero poena externa.

110 Sed contra primum: Actus caritatis non habet quod sit remissivus peccati venialis, nisi in quantum est virtualis poenitentia de ipso, dispensationem formalem causans circa tale peccatum; quando memoria occurret: Ergo eo ipso, quod homo in justitia originali posset habere actum caritatis remissivum peccati venialis, posset habere dispensationem formalem de illo, atque adeo aliquam poenam.

111 Contra secundum vero facit, quod non minus felicitati status innocentiae repugnaret dolor internus, sive dispensatione interior, quam dolor externus, sive poena sensibilis. Unde Augustinus loco citato, de illo statu felicissimo loquens, ait: *Nec aberat quidquam quod bona voluntas adipsiferetur, nec inerat quod carnis, aut animi hominis feliciter vivens offenderet.*

112 Probatur secundo conclusio: Si homo in statu innocentiae posset aliquod peccatum veniale committere, verbigrazia mendacium jocofium proferre, sequeretur quod ex illo actuali mendacioso reatu posset generari habitus mendacii: Sed ejusmodi habitus repugnat cum statu justitiae originalis: Ergo & potentia ad peccandum venialiter, sive ex imperfecta deliberatione, sive ex objecto, sive ex parvitate materiae. Sequela majoris est evidens: si enim possit homo in justitia originali aliquod peccatum veniale semel committere; poterit & ipsum iterum atque iterum committere; nulla enim ratio disparitatis assignari potest, ex actibus autem repetitis generatur habitus. Minor vero suadet: Habitibus vitiosis (qualis esset qui produceretur predictis actibus) cum ex natura sua inclinet voluntatem ad malum, & ex consequenti inferat in ea difficultatem aliquam in evitacione peccati, & in perfectione boni, repugnat evidenter perfectioni & felicitati status innocentiae: Ergo &c.

V

Respondet

102 Respondet Almainus loco citato, negando sequelam Majoris, quia (inquit) iustitia originalis impediret ne generaretur ille habitus.

Sed contra primo: iustitia originalis non opponeretur formaliter habui peccati venialis: Ergo illius productionem non impediret.

103 Contra secundo: Gratia sanctificans, & habitus supernaturales & iniusti non impediunt ne ex actibus venialiter peccaminosis generentur mali habitus naturales. Ergo neque iustitia originalis, que quantum ad perfectionem & effectum primum non distinguebatur a gratia sanctificante, ut ostendimus in tractatu de statibus humane nature disp. 1. art. 5. id poterat impedire. Contra tertio: Habitus naturaliter generantur ex actibus: Ergo si iustitia originalis non possit impedire productionem actuum, non possit etiam impedire productionem habituum.

104 Respondent alii, quod Deus impediret hanc generationem, propter dignitatem illius status.

Sed neque hoc placet: Nam si propter dignitatem illius status Deus impediret generationem habitus vitiosi, multo magis impediret productionem actus vitiosi, utpote peioris, saltem in genere moris, quam sit ipse habitus.

105 Tertio alii dicunt, quod quamvis generaretur ille habitus, tamen a iustitia originali impediretur ne inclinaretur ad eum actum, sicut appetitus sensitivus ligabatur ne insurgeret contra rationem.

106 Sed hoc etiam frivolum est, nam si iustitia originalis possit impedire & ligare eummodi habitum, non esset ratio cur non possit ligare potentiam, ne exiret in actus peccatorum venialium, præsertim cum hoc melius esset quam illud. Hæc conclusio magis patebit ex dicendis in sequenti.

107 Dico secundo: Non solum peccata venialia ex subreptione appetitus, aut ex indeliberatione, sed etiam ex genere, & ex parvitate materie, repugnabant statui innocentie ab intrinseco, & ex vi præcise doni integritatis.

108 Probat primo ratio D. Thomæ hic art. 3. Homo in statu innocentie non poterat peccare venialiter, antequam peccaret mortaliter, ob infallibilem ordinis firmitatem, qua inferior continetur sub superiori: nomine autem inferioris non solum intelligit D. Thomæ appetitum sensitivum, sed etiam rationem inferiorem, quatenus respicit ea que sunt ad finem, ut sic enim inferior est quodammodo seipsa quatenus respicit finem. Ergo sicut ob perfectam subordinationem appetitus sensitivi ad rationem, quam donum integritatis præstabat in statu innocentie, huic statui ab intrinseco repugnabant peccata venialia ex subreptione appetitus, aut ex indeliberatione (hæc enim non contingunt, nisi cum appetitus sensitivus, anteverit rationem & eius iudicium perturbat) ita ob perfectam subordinationem rationis inferioris, respicientis media, ad superiorem, que considerat finem (quam etiam in statu innocentie donum integritatis in homine faciebat, cum in illo felicissimo statu omnia inferioribus suis subicerentur) repugnabant huic statui peccata venialia ex genere, & ex parvitate materie. Nam ut ibidem ait S. Doctor: *Quod humanus animus inordinatur circa ea que sunt ad finem, servato debito ordine ad finem (ut contingit quando peccat venialiter, etiam peccato veniali ex genere, aut ex parvitate materie) provenit ex hoc quod ea que sunt ad finem, non ordinantur infallibiliter sub fine, qui tenet summum locum, quasi principium in appetibilibus.*

109 Hanc rationem iustus expendit quæst. 7. de malo art. 7. ubi sic dicitur: *Quia etiam in ratione superiori contingit esse peccatum veniale, scilicet ex objecto, aut ex parvitate materie) poterit alicui videri, quod saltem illud veniale peccatum in statu innocentie in Adam esse potuit. Sed in hoc eadem ratio invenitur, si quis diligenter consideret. Nam cum potentia distinguuntur secundum objecta, secundum ordinem objectorum est etiam ordo potentiarum: contingit autem & in objectis rationis esse ordinem superioris & inferioris, & in speculativo & in practico sicut enim principium indemonstrabile est principium supremum in speculando, ita finis se habet in operabilibus; unde quædam superior ratio hominis bene se habet circa finem, nullo modo desistere potest circa ea que sunt ad finem propter indefectibilem ordinem inferiorum ad superiora, secundum conditionem illius status, sicut & in speculativo, quædam homo habet rationem existimativam circa principia, nisi sit desectus in connectione principiorum ad conclusiones, non poterit incidere aliquis desectus circa conclusiones. Manifestum est autem ex supra dictis, quod peccatum mortale est per aversionem a fine, peccatum autem veniale est inordinatio quædam circa ea que sunt ad finem: unde impossibile erat hominem in statu innocentie peccare prius venialiter quam mortaliter. Incapacitas ergo peccandi venialiter in statu innocentie, iuxta doctrinam D. Thomæ, non proveniebat solum ab extrinseca Dei providentia, Adamum a peccatis venialibus præservante: sed ex infallibili ordinis firmitate, quam donum integritatis in illo felicissimo statu faciebat, ita subiciendo appetitum inferiorem rationi, & rationem inferiorem superiori, ut neque appetitus sensitivus extraheretur ad imperio ratio-*

nis, neque ratio inferior a dominio superioris, quamvis ipsa ratio superior, que est suprema pars hominis per humilitatem, obedientiam, & amorem, Deo subjecta & subordinata maneret.

110 Probat secundo hæc conclusio ex dictis in præcedenti. Nam ut ibi ostendimus, æque natura & conditione status innocentie, atque adeo ab extrinseco, repugnabat homini quævis miseria, trullitia, pena, & habitus vitiosus, ex quo oritur difficultas bene operandi: Ergo & quodcumque peccatum veniale, etiam ex genere & parvitate materie. Consequentia manifesta est: nam quodcumque peccatum veniale, etiam ex genere, aut parvitate materie, miseria est, penam & tristitiam penitentie requirit ut remittatur, & habitum vitii generat, si multiplicetur, seu multoties committatur, ut concedunt Suarez, Vasquez, & Curiel, contra quos in præfati disputamus. Unde illi Auctores non loquuntur contingenter, dum ex una parte concedunt omnem miseriam, tristitiam, & habitum vitiosum, ab intrinseco repugnare statui innocentie, ob summam huius status felicitatem & perfectionem; & ex alia id negant de peccatis venialibus ex genere, aut ex parvitate materie que sunt majus malum, & major miseria, quam quilibet pena aut infirmitas corporalis, & que tristitiam penitentie requirit ut remittantur, atque habitum vitii generant, si multoties repetantur, ut ipsi nobiscum arguunt contra Scotum, Almainum, & alios defensores prime sententie.

111 Dico tertio, etiam Angelum non posse peccare venialiter. Ita D. Thomas art. 4.

112 Probat: Angelus potest considerari quatuor modis, scilicet ut beatus, ut damnatus, ut creatus in gratia æquequam peccaret, & ut conditus in parte naturalibus, hoc est quantum ad id quod ipsi convenit ex conditione sue nature: Sed in nullo ex his statibus potest peccare venialiter: Ergo, &c.

113 Major patet, Minor probatur quantum ad singulas partes. Et in primis quantum ad primam, evidens est, quia non minus repugnat peccatum veniale beatitudini Angeli, quam beatitudini hominis: quare sicut homo beatus non potest peccare venialiter, ita neque Angelus beatus. Similiter quantum ad secundam non minus est certa, saltem propter conditionem communem omnium damnatorum, qui ita sunt oblitati in odio Dei, & in superbia, ut ad omnia que agunt moveantur ex eius intentione. Quod aliqui colligunt ex illo Psal. 73. *Superbia eorum qui se odierunt, ascendit semper.* Tertia vero funderetur ratione quam habet D. Thomas loco citato in argum. Sed contra: Angelus ut conditus a Deo in statu gratie, non minoris erat perfectionis & felicitatis, quam homo creatus in statu iustitie originalis: Ergo si homo in hoc statu felicissimo non poterat peccare venialiter, a fortiori nec Angelus in statu gratie conditus.

114 Ultima denique pars, que non videtur ita certa ac præcedentes, & que idcirco a Recentioribus negatur, aut revocatur in dubium, probatur ratione eiuſdem S. Doctoris in corpore articuli, que sic potest proponi. Ille qui non fertur ad ea que sunt ad finem, nisi secundum quod sunt sub ordine finis, non potest peccare venialiter: Sed Angelus ex sua natura id habet: Ergo ex conditione sue nature habet quod non possit peccare venialiter. Major patet quia peccatum veniale committitur per hoc quod quis deordinate fertur in ea que sunt ad finem: Ergo qui non fertur, nec potest ferri in ea que sunt ad finem, nisi secundum quod sunt sub ordine finis, non potest peccare venialiter. Minor vero suadetur: Sicut se habet Angelicus intellectus ad principia & conclusiones, ita se habet eius voluntas ad finem: & ad media, in appetibilibus enim finis sunt sicut principia, ea vero que sunt ad finem, sicut conclusiones, non considerat conclusiones nisi prout sunt in principis: Ergo nec eius voluntas fertur in ea que sunt ad finem, nisi secundum quod sunt sub ordine finis, & sic in Angelo non potest esse deordinatio circa ea que sunt ad finem, nisi sit deordinatio circa ipsum finem, que est peccatum mortale, unde vel nullo modo, vel mortaliter peccat.

115 Confirmatur: Angelus, cum non habeat duplicem appetitum, sicut homo, non potest creari nisi cum integritate nature, subindeque cum subordinatione & subiectione rationis & voluntatis, prout versantur circa media, ad seipsas prout versantur circa finem: Sed ex tali integritate & subiectione provenit impotentia peccandi venialiter, ut conclusio præcedenti ostensum est: Ergo Angelus ex conditione sue nature habet quod non possit venialiter peccare.

§. III.

Præcipua objectiones solvuntur.

116 Contra primam conclusionem obijcit primo: Gratia & caritas ex meritis Christi in illo statu perfectius coniungunt hominem Deo & legi, quam conjungeret iustitia originalis in statu innocentie: Sed homo cum gratia Christi potest modo peccare venialiter, priusquam mortaliter: Ergo & Adam id potuit in statu innocentie, seu originalis iustitie.

117 Secundo: Adam in statu innocentie merebatur abstinentiam a venialibus, ac proinde libere ab illis abstinere; cum libertas sit conditio necessario requisita ad meritum: Ergo in illo statu poterat peccare venialiter; libertas enim contrarietatis potentiam ad opposita requirit.

118 Tertio: Qui potest eligere majus malum, a fortiori potest eligere minus: Sed peccare venialiter est minus malum quam peccare mortaliter: Ergo cum homo in statu innocentie posset peccare mortaliter, a fortiori poterat peccare venialiter.

119 Quarto: Adamus in statu innocentie poterat dicere mendaciam iocofam cum iuramento: Ergo & sine iuramento: Sed mendaciam iocofam sine iuramento est peccatum dumtaxat veniale: Ergo Adamus in statu innocentie poterat peccare venialiter.

120 Quinto: Posset homo in illo statu habere motum infidelitatis non plene & perfectæ deliberatum, five ex subreptione, potest enim ille motus provenire ex deordinatione aut defectu virium superiorum, five ullo motu appetitus sensitivi, ut docet D. Thomas sup. q. 74. art. 10. Sed motus infidelitatis non plene & perfectæ deliberatus, est peccatum solum veniale: Ergo idem quod prius.

121 Sexto: Sicut Deus prohibuit primis parentibus esum ligni vetiti sub mortali, ita potuisset illum prohibere solum sub veniali; cum esus ille de se non esset malus: Sed hoc dato, potuisset Adam violare præceptum illud: Ergo potuisset peccare venialiter.

122 Denique: Datur status in quo potest homo peccare mortaliter & venialiter, nempis ille in quo existimus; invenitur etiam alius status, nimirum beatitudinis eterne, in quo non potest quis peccare venialiter nec mortaliter: Item reperitur status in quo non potest peccare venialiter, sed solum mortaliter videlicet status damnationis eterne: Ergo similiter dari poterit status, in quo possit peccare venialiter, & non mortaliter, ipso durante: ille autem status non potest alius excogitari, quam status nature integræ, five iustitie originalis: Ergo in eo Adam poterat peccare venialiter.

123 Hæc argumenta, licet primo aspectu appareant difficilia, ex fundamentis tamen supra in probatione primæ & secundæ conclusionis status facile dilui possunt. Unde ad primam, concessa Majori & Minori neganda est Consequentia: quia, ut recte advertunt Cajetanus & Conradus, committitur in eo ille defectus, quod assumitur pro causa conclusionis id quod vero non est causa, nam causa propter quam homo in statu innocentie non possit peccare venialiter, non esset conjunctio hominis cum Deo, sed perfectæ subordinationis inferiorum ad superiora, vel ut loquitur Divus Thomas, *infallibilis ordinis firmitas*, qua appetitus inferior rationi, & ratio inferior respiciens media, superiori finem considerantem & intendenti, pleno subiciebantur ratione doni integritatis, quem effectum non habet gratia medicinalis Christi in illo statu.

124 Ad secundam respondetur Adamum meruisse vitando venialia, quia licet in sensu composito, seu retinendo iustitiam originale, non esset liber ad peccandum venialiter, simpliciter tamen & absolute liber erat, quatenus poterat removere prohibens, scilicet iustitiam originale, illam destruendo pro peccatum mortale: sicut dici solet de eocui unicum tantum est medium ad consecutionem finis, licet enim supposita intentione finis, ille non sit liber circa tale medium, absolute tamen est liber, quia potest cessare ab intentione finis, & quia necessitas ex suppositione, maxime si sit dependens a libero arbitrio, non aufert libertatem, ut sæpe dictum est; unde ratione talis libertatis potest esse meritum in electione talis medi.

125 Ad tertium dicendum, non esse inconveniens, hominem in statu innocentie non potuisse eligere minus malum, antequam eligeret majus: nam majus malum, quale est peccatum mortale, ita opponitur integritati illius status, ut ipsam corrumpere valeat, & hominem iustitia originali privare: minus autem malum, quale est peccatum veniale, nec privare iustitia originali poterat, cujus principium erat in ordine superioriæ partis ad Deum, a quo veniale peccatum non separatur: nec simul poterat, cum eo esse, propter ordinem inferiorem sub superiori, ut in a. diff. 21. q. 2. art. 1. ad 4. & hic art. 3. ad 3. ait D. Thomas. Unde cum homo posset integritatem illius status destruere, & illa momento nullam posset inordinationem appetitus, vel rationis inferioris habere, poterat eligere majus malum, scilicet

126 cet peccatum mortale; minus vero malum, scilicet peccatum veniale, non poterat immediate eligere, antequam majus eligeret; sicut non poterat eligere trilitiam, aut penam habere, ante culpam.

127 Ad quartum respondeo, quod quamvis Adam in statu innocentie poterit dicere mendaciam iocofam sine iuramento, non tamen propterea sequitur quod poterit peccare venialiter, priusquam mortaliter; quia in illo statu non poterat dicere mendaciam, nisi vel ex contemptu, aut conſultuendo in eo ultimum finem, aut alio modo peccando mortaliter: nam ut videmus ex D. Thomæ, ratione perfectæ subiectionis inferiorum ad superiora, quam donum integritatis præstabat, homo non poterat in felicissimo illo statu prius deordinari circa media quam circa finem. Unde

128 Ad quintum, nego Majorem: motus enim imperfecte deliberatus in ratione superiori, non potest provenire nisi ex subreptione, atque adeo ex deordinatione vel appetitus sensitivi, vel rationis inferioris, que in statu iustitie originalis nulla esset.

129 Ad sextum respondet aliqui quod etsi Deus præcepisset Adamo sub veniali tantum abstinere ab esu ligni vetiti, nihilominus comedendo de illo, peccasset mortaliter; non quidem ratione præcepti sub veniali tantum obligantis, sed ratione damni & nocucenti gravissimi, quod sibi & suis posteris per talem comestionem intulisset, seipsum & posterum iustitia originali privando. Sicut (inquit) Carthusianus comedendo carnes, peccat mortaliter, non ratione præcepti regula talem comestionem prohibentis, cum illa non obliget sub mortali, sed ratione gravissimæ penæ cui sese exponit & nocucenti maximi quod sibi infert.

130 Sed melius & conformius ad principia jam statuta respondetur, dato quod Deus potuisset imponere tale præceptum obligans solum sub veniali negando quod Adamus potuisset illud transgredi, nisi post amissam iustitiam originale: quia non poterat deordinari circa media, priusquam esset averſus & deordinatus a fine, ut ex supra dictis patet. Dixi, *Dato quod Deus potuisset imponere tale præceptum*: Nam licet Deus absolute poterit prohibere Adamo esum ligni vetiti, sub veniali tantum, non tamen ex hypothese status innocentie, in quo, ut ostendimus, erat tanta subiectione appetitus sensitivi ad rationem & rationis inferioris ad superiorem, ut eodurante nullum peccatum veniale esse poterit.

131 Ad ultimum dupliciter respondet D. Thomas quæst. 7. de malo art. 7. ad 8. Primo negando Consequentiam: sicut enim non valet, datur forma sine materia, ergo & materia sine forma: ita similiter, quamvis reperitur status in quo possit esse peccatum mortale tantum, non tamen inde sequitur dari posse alium in quo peccatum dumtaxat veniale reperiri queat. Secundo respondet, dari statum aliquem hominis, sed diversum a statu iustitie originalis, in quo non potest esse peccatum mortale, sed tantum veniale, videlicet in Jeremia & Joanne Baptista, sanctificatis in utero, nec non in Apostolis, post adventum Spiritus Sancti, de quibus dicitur, *Ego confirmavi columnas ejus*, creduntur enim ita confirmati fuisse in gratia, ut mortaliter peccare non possent, sed tantum venialiter.

§. IV.

Solvuntur argumenta contra duas ultimas conclusiones.

132 Contra secundam conclusionem obijcit Curiel & Suarez: Status iustitie originalis ab intrinseco & ex natura sua non habet præservare hominem a peccatis mortalibus, ut de se patet: Ergo multo minus a venialibus. Probat Consequentiam: quia non potest intelligi quod alicui dono seu dispositioni ab intrinseco & ex propria natura conveniat indifferencia ad eligendum cum plena deliberatione majus malum, & ipsi repugnet ex natura sua indifferencia ad eligendum minus malum, quale est veniale peccatum.

133 Confirmatur: Iustitia originalis erat aliquis habitus: Sed nullus habitus ab intrinseco & ex natura sua habet quod necessitet hominem ad non peccandum: cum habitus in non videtibus Deum subiciantur libertati voluntatis, ita ut illis utamur dumtaxat quando volumus. Ergo iustitia originalis non habebat ex sua natura inferre necessitatem ad non peccandum venialiter; & per consequens ea durante, Adam potuisset peccare venialiter, nisi Speciali Dei providentia a venialibus fuisset præservatus.

134 Ad argumentum respondeo, concessa Antecedente, negando Consequentiam: Quia status iustitie originalis non postulabat ex natura sua quod esset inamissibilis, nec proinde quod præservaret hominem a peccatis, propter que posset amitti, eiuſmodi sunt peccata mortalia, aut vero ab intrinseco & ex natura sua exigebat præservare infallibiliter hominem ab illis peccatis quibus non amitteretur, eiuſmodi sunt peccata venialia; præsertim

cum felicissimus ille status sui natura postulare excludere omnem dolorem & tristitiam, omnemque poenitentiam; quod praesare non potuisset, si cum eo peccata venialia fuissent compossibilia, ut in prima probatione primae conclusionis ostensum est.

129 Ad Confirmationem dicendum est, hoc esse speciale & proprium iustitiae originalis, quod necessitet vires inferiores hominis adhuc victoris ad submitendum se in omnibus rationi superiori, quando ipsa remanet perfecte Deo submissa, ita ut impossibilis sit rebellio in ipsis contra illam, nisi consequenter ad ejus rebellionem adversus Deum, & consequenter ad peccatum.

130 Obijcies ultimo contra ultimam conclusionem: Angeli mali videntur aliqua facere quae sunt ex genere suo venialia peccata, provocando homines ad risum, & ad alias hujusmodi levitates: Sed circumstantia personae non facit de veniali mortale, nisi speciali prohibitione superveniente, quod non est in proposito: Ergo Angeli potest peccare venialiter.

131 Respondeo cum D. Thom. hic art. 4. ad 3. Quod omnia illa quae videntur esse venialia, Demones provocant, ut homines ad sui familiaritatem attrahant, & sic deducant eos in peccatum mortale: unde in omnibus mortaliter peccant, propter intentionem finis. In similibus ergo tentationibus, & actionibus, Caedamon non movetur nisi ex fine superbie, & ex amore propriae excellentiae, quam habet pro ultimo fine, & ratione illius incredibili stimulat invidiam bonorum nostrae salutis, in cuius perniciem machinatur leviores, mediciores, & magis tentationes secundum diversitatem occasionis, personae, & temporis.

ARTICULUS VI.

Verum peccatum mortale in ratione offense sit gravitatis simpliciter infinita?

S. I.

Quibusdam praemissis referuntur sententiae.

132 Suppono primo peccatum mortale dupliciter considerari posse: nimirum in quantum est malum hominis peccantis, & quatenus est malum Dei offensi. Est malum hominis, primo quatenus illum privat recto ordine rationis, quod est bonum proprium ipsius: Secundo quatenus deordinat ejus potentias, scilicet voluntatem ab ultimo fine, & inferiores potentias a subiectione erga voluntatem: Tertio quatenus privat hominem gratia, & caritate, aliique virtutibus ac donis supernaturalibus, vel etiam virtutibus naturalibus quibus obligat ad poenam aeternam. Dicitur vero malum Dei, quatenus est ipsius injuria seu offensa: quae ratio consistit in hoc quod peccans mortaliter, avertit se a Deo, & convertit se ad creaturam, in ea (ut supra ostendimus) rationem ult. finis constituentem, in quo involvitur magnus contemptus divinae Majestatis, cujus etiam legem homo peccato transgreditur, & in hoc contemptu ratio offense mortalis consistit.

133 Suppono secundo ut certum, & ab omnibus admittum, peccatum mortale, in quantum est malum hominis, non habere malitiam simpliciter & intrinsece infinitam. Ratio est, quia tantum est malum, quantum est bonum quod privat: Bona autem quibus peccatum mortale privat hominem, nimirum restitutum orationis, gratia, caritas, dona Spiritus Sancti, virtutes infusae &c. sunt bona finita & limitata, ut patet: Ergo peccatum mortale, in quantum est malum hominis, non est simpliciter & intrinsece infinitum. Nec valet si dicas, peccatum mortale privare hominem ipso Deo, qui est bonum simpliciter infinitum: adeoque privare ipsum bono infinito. Respondeo enim peccatum mortale non esse privationem Dei secundum se sumpti, sed ut participat a nobis mediante gratia & caritate, aliique habitibus & actibus supernaturalibus. Unde cum haec participatio sit finita & limitata, per peccatum homo non privatur bono infinito & illimitato, sed finito & limitato.

134 Suppono tertio, peccatum consideratum in ratione offense, & in quantum est malum Deo intentatum, habere malitiam infinitam, saltem secundum quid, intrinsece scilicet & objective: Nam omnis actus, qui respicit objectum infinitum habet infinitatem quandam, saltem extrinsecam & objective, ut patet in visione beata, quae quia obiectum infinitum respicit, dicitur esse aliquo modo infinita, unde D. Thom. 1. p. quest. 25. art. 4. docet Deum non posse facere aliquid ea excellentius: Sed per peccatum mortale homo offendit Deum, qui est dignitatis & perfectionis simpliciter infinita: Ergo peccatum mortale consideratum in ratione offense, continet malitiam secundum quid infinitam.

135 Solum ergo difficultas & controversia est inter Theologos, an peccatum mortale in ratione offense sit gravi-

tatis simpliciter & intrinsece infinita, vel extrinsece tantum & secundum quid? Scotus enim, Suarez, Valquez, & nonnulli ex nostris, in peccato mortali, ut habet rationem offense, malitiam & gravitatem secundum quid tantum infinitam agnoscunt. Alii vero contendunt illud continere malitiam & gravitatem simpliciter infinitam in esse moris, eo proportionali modo, quo satisfactio Christi, juxta communem sententiam, valore in esse amoris simpliciter infinito gaudet. Ita Cajetanus, Medina, Alvarez, Joannes a S. Thom. Aravius Cornejo, & alii 3. p. quest. 1. art. 2. agentes de necessitate Incarnationis ad condignam satisfactionem pro peccato primi parentis. Subscribunt Salamancaenses in tract. de peccatis disput. 7. dubio 2. §. 3. num. 24. & Illustrissimus Dominus Godoy, Episcopus Oxaniensis, in manuscriptis tractatus de Incarnatione, ex quibus pauca desumpsimus.

S. II.

Conclusio affirmativa statuitur, & ratione fundamentalis probatur.

136 Dico igitur, peccatum mortale in ratione offense esse gravitatis simpliciter infinita in genere moris. Hanc conclusionem probant aliqui ex nostris Thomistis hoc dicens: Illa offensa est simpliciter infinita, per quam Deus offenditur quantum offensibilis est: sicut visio illa est infinita, & comprehensiva, per quam Deus cognoscitur quantum cognoscibilis est: Sed per peccatum mortale Deus offenditur quantum offensibilis est, non enim aliter offendi potest, quam auferendo ab illo, quoad affectum, rationem ultimi finis, & eam constituendo in creatura, quod in quolibet peccatum mortale est in ratione offense simpliciter infinitum.

137 Alii vero sic arguunt: Actio destructiva termini infinite boni, est gravitatis vel malitiae simpliciter infinita: Sed quolibet peccatum mortale, quantum est de se, est destructivum Dei, qui infinite bonus est: Ergo quolibet peccatum mortale est gravitatis simpliciter infinita. Major videtur certa: Quia non esse termini infinite boni est malum infinitum: Sed actio destructiva adequatur in ratione mali cum non esse termini destruetur: Ergo actio destructiva termini infinite boni est simpliciter infinite mala. Minorem vero ex eo probant, quod per quolibet peccatum mortale tollitur Deo ratio ultimi finis, & in creatura constituitur, subindeque tale peccatum, quantum de se, Deum perimit, & a regno suo illum dejecit, & loco ejus alium Deum subrogare conatur. Unde Sanctus Bernardus serm. 3. de resurrectione Domini, voluntatis peccaminose malitiam expendens, sic loquitur: *Utinam vel rebus istis esset contenta, nec in ipsum (horribile dictum) deserviret Auctorem: Nunc autem est ipsum (quantum in ista est) Deum perimit voluntas propria: Omnino enim vellet Deum peccata sua aut vindicare non posse, aut nulla, aut ea nescire. Vult ergo eum non esse Deum, qui quantum in ista est, vult eum aut impotentem, aut insipientem. Crudeles plane & omnino execranda malitia, quae Dei potentiam, justitiam, sapientiam perire desiderat.*

138 Verum neutra ex his rationibus placet. Non quidem prima: Nam licet quilibet actus caritatis auferat a creatura rationem ultimi finis, & illam in Deo quoad affectum constituat, quia tamen potest Deus serventis ac ferventis amari, & in nullo actu totus conatus possibilis continetur, nullo illorum Deus diligitur quantum diligibilis est: Ergo quamvis quolibet peccatum mortale a Deo auferat, quoad affectum, rationem ultimi finis, illaque in creatura constituitur, quia tamen in nullo peccato totus conatus possibilis ad offendendum Deum invenitur, nullum adequat Deum in ratione offensibilis, nec illum offendit quantum offensibilis est.

139 Explicatur magis haec ratio: Deus ex parte objecti non aliter est diligibilis, quam si praeparatur creaturis, & super omnia diligitur, quod fit per quemlibet actum caritatis: & tamen nullus actus caritatis adequat diligibilitatem divinam, nec Deum diligit quantum diligibilis est: Ergo quamvis Deus ex parte objecti non aliter sit offensibilis, quam ablata ab ipso affective ratione ultimi finis, & hoc cuilibet peccato mortali conveniat, non inde colligitur, quolibet peccatum mortale adequari cum Deo in ratione offensibilis, seu ipsum offendere quantum offensibilis est.

140 Secunda etiam ratio non videtur magis efficax: Si enim illa valeret, sequeretur actum caritatis continere bonitatem moralem simpliciter infinitam, cum actus caritatis eodem modo fit (ut ita loquar) edificativus Dei, quod peccatum mortale est illius destructivum: peccatum enim non effectivum, sed affectivum tantum, tollit esse divinum, sicut solum affectivum a Deo auferit rationem ultimi finis: actus vero caritatis rationem ultimi finis Deo quantum ad effectum restituit; cum per illum homo convertatur in Deum tamquam in ultimum finem. Unde sic arguo: Actus caritatis & conversio in Deum, confert illi, quantum ad affectum, rationem ultimi finis, & consequenter ipsam

S. III.

Quibus aliis rationibus desumptis ex D. Thoma conclusio nostra statuitur.

141 Potest etiam suaderi conclusio ex D. Th. in 4. dist. 42. 147 qu. 1. a. 5. in corp. ubi sic habet: *Ratio quare mortale peccatum ad aeternam poenam obligat, potest sumi ex tribus, primo ex parte ejus in quem peccatur: qui est infirmus magis, scilicet Deus; unde est offensa illius infinita parva digna est: quia quanto est dignior in quem peccatur, tanto peccatum magis puniatur. Et in solutione ad 2. Ex hoc (inquit) quod contra infinitum peccat, debetur sibi poena infinita: non autem potest esse infinita in acerbitate, quia in creatura finita non potest esse qualitas infinita, sed componitur per durationem infinitam. Ex qua doctrina sic arguo: Causa efficiens, continens moraliter infinitum effectum, non potest non esse infinita in genere moris: Sed peccatum mortale in ratione offense continet efficienter moraliter infinitum effectum, nimirum poenam infinite acerbam quam mereatur: Ergo peccatum mortale in ratione offense est infinitum simpliciter in genere moris. Minor conlata ex D. Th. cit. Major vero suadetur: Tum quia effectus infinitus non potest physice contineri in causa finita physice: Ergo nec effectus moraliter infinitus contineri poterit, nisi in causa infinita moraliter. Tum etiam quia effectus nequit sui causam efficientem principalem excedere in eo genere in quo est causa: excederet autem, si effectus in genere moris infinitus esset, causa vero finita in eodem genere.*

142 Confirmatur: Ex eo colligunt Theologi in tractatu de 148 Incarnatione, contra Scotum, satisfactionem Christi continere valorem simpliciter infinitum in esse moris, quia gaudet vi satisfactoria sufficiente pro culpa sinecategorice infinitis: Ergo vis demeritoria poenarum sinecategorice infinitarum, arguit in peccato mortali infinitatem simpliciter in ratione offense: Atqui (subsumo) hujusmodi vis in peccato mortali invenitur, cum juxta D. Thom. dignum sit ut poena infinita puniatur: Ergo in ratione offense est gravitatis simpliciter infinita.

143 Respondent Adversarii, ad hoc ut peccatum mortale poenam infinitam contineat, non requiri quod sit infinitum simpliciter in genere moris, sed sufficere quod sit ordinis superioris ad offensas omnes irrogatas creaturis.

144 Sed contra primo: Eadem ratione dici posset, ad hoc ut satisfactio Christi gauderet vi satisfactoria sufficiente pro culpa sinecategorice infinitis, non requiri quod sit valoris simpliciter infiniti in esse moris, sed sufficere quod contineat valorem ordinis superioris ad offensam Deo illatam: Sed hoc Theologi communiter non admittunt; cum probent contra Scotum, & ejus Discipulos, infinitum valorem satisfactoris Christi, ex vi satisfactoria ejus pro culpa sinecategorice infinitis, qua gaudet: Ergo haec responsio communi Theologorum doctrinae repugnat.

145 Contra secundo: Ut effectus infinitus physice contineatur in causa, non sufficit quod illa sit ordinis superioris ad ipsam, sed requiritur necessarium quod physice fit infinita; alias ex contentione effectum sine termino in divina omnipotentia, non colligeretur ejus infinitas, sed solum quod esset in ordine superiori ad res omnes creabiles constituta: Ergo pariter ut effectus moraliter infinitus contineatur in aliqua causa, non sufficit quod illa sit ordinis superioris, sed necessario exigitur, quod in esse moris simpliciter infinita sit.

146 Potest adhuc probari conclusio alia ratione, quam inveniat S. Thom. 3. p. q. 1. ar. 2. ad 2. ubi sic dicitur: *Peccatum contra Deum commissum quandam infinitatem habet ex infinitate divina Majestatis: tanto enim offensa est gravius, quanto major est ille in quem delinquitur: unde oportuit ad condignam satisfactionem, ut altius satisfaciens haberet efficaciam infinitam, utpote Dei & hominis essentiae. Ex quibus verbis hoc potest argumentum desumi: D. Th. ex infinitate peccati colligit, ad condigne satisfaciendum pro illo, necessariam esse infinitam dignitatem & efficaciam operationum hominis Dei, nec puri hominis satisfactionem esse ad id sufficientem. Ad hic dicitur: Solum in peccato malitiam simpliciter infinitam. Minor probatur: Si peccatum in ratione offense habeat malitiam secundum quid tantum, seu extrinsece & objective infinitam, poterit aequari, seu ad aequalitatem compenari, per satisfactionem purae creaturae, v. g. per actum caritatis; cum ille habeat bonitatem infinitam secundum quid, seu extrinsece & objective, utpote tendens in objectum infinitum, nimirum in bonitatem divinam: Ergo ex infinita malitia peccati non recte colligeret S. Doctor, ad condigne pro illo satisfaciendum, necessariam esse infinitam dignitatem & efficaciam operationum Christi Domini, & satisfactionem puri hominis esse ad id sufficientem.*

151 Respondet Suarez tomo 1. in 3. disp. 4. sect. 7. quod licet peccatum mortale in ratione offensa non sit gravitatis simpliciter infinita, habet tamen malitiam superioris ordinis ad omnem satisfactionem pure creaturae possibilem: unde cum res inferioris ordinis, quantumque multitudo, perfectione, & intentione crescant, non possint adequare id quod in ordine superiori existit, ex malitia & gravitate peccati, recte inserit S. Thomas, quod nullius pure creaturae satisfactio potest eam aequalitatem compensare, seu pro illa condigne satisfacere.

Sed hac solutio & doctrina Suarez fusc impugnabitur in tract. de Incarnatione, disp. 4. art. 1. §. . . ubi ostendimus, quod licet offensa commissa contra Deum sit superioris ordinis ad omnes offensas irrogatas creaturis, non tamen est superioris ordinis ad omnes actus satisfactorios pure creaturae, nisi sit gravitatis simpliciter infinita. Unde ad hunc locum Lectorem remittimus, ut eadem saepius repetamus.

§. IV.

Ultima ratio nostrae conclusionis exponitur.

154 **D**enum suaderi potest conclusio hoc discursu: Satisfactio ipsa crescit ad incrementum personae satisfaciendae, ut quando haec est infinita dignitatis communicatae actui satisfactorio valorem infinitum simpliciter, ut docent Theologi in tractatu de Incarnatione, agentes de satisfactione Christi, excepto Scoto & Discipulis ejus: Sed similiter gravitas offensa crescit ad incrementum dignitatis personae offensa: Ergo ex persona infinita dignitatis, qualis est Deus per peccatum offensus accipit gravitatem simpliciter infinitam in esse moris.

153 **C**onfirmatur & magis illustratur hac ratio: Licet satisfactio non crescat in valore secundum aequalitatem arithmeticum cum persona satisfaciendae; hoc est, ita ut satisfactio tanta sit, quanta est dignitas personae; nihilominus ipsa crescit ad illius incrementum, ut a persona infinita valorem simpliciter infinitum recipiat: Ergo pariter quamvis gravitas offensa, non augetur arithmetice ad incrementum personae offensa, nihilominus ita augetur, ut si persona offensa sit infinita dignitatis, qualis est Deus, ipsa injuria seu offensa sit etiam malitia & gravitatis simpliciter infinita in esse moris.

154 Respondet primo Adversarii, negando consequentiam, & pariter, & assignando hanc rationem discriminis, quod scilicet dignitas personae satisfaciendae, intrinsece (inquantum) pertinet ad satisfactionem; cum non suam tantum operationem, sed etiam seipsam submittat: at vero persona laesa dignitas est omnino extrinseca offensa, adeoque non pertinet ad intrinsecam ipsius gravitatem.

155 **S**ed contra: Persona laesa dignitas tam ingreditur rationem offensa, quam satisfaciendae dignitas valorem satisfactoris: Ergo nulla solutio, ac disparitas. Probatur Antecedens: Sicut ipse satisfaciens dupliciter considerari potest, primo ut principium actus satisfactorii, & sic mere extrinsece se habet; secundo ut ingreditur ipsum actum satisfactorium, tamquam objectum quod in reparationem injuriae exhibetur; & sic se habet intrinsece ad valorem satisfactoris: ita etiam persona laesa dignitas dupliciter potest considerari, primo ut concomitans & per accidens se habens ad illam personam, prout attingitur per offensam; quomodo v. g. si quis ignorans aliqueum esse Regem, illum offenderit, & sic mere extrinsece se habet: secundo potest se habere formaliter & per se, ut si quis offenderit Regem cognitum ut talem, tunc enim offendet etiam Regem dignitatem, & talis dignitas vere intrinsece pertinet, seu potius redundaret in gravitatem offensa: Cum ergo ratio summi boni & ultimi finis non se habeat in Deo, prout offendetur per peccatum mortale, per accidens & materialiter, sed formaliter & per se; quandoquidem homo, quantum est de se, auferit illam dignitatem a Deo, & dat illam creaturae: consequenter fit ut peccatum habeat gravitatem intrinsecam infinitam in esse moris.

156 **C**onfirmatur primo: Ideo dignitas personae satisfaciendae pertinet intrinsece ad rationem satisfactoris, quia ipsa persona satisfaciendae transit velut in objectum quod exhibetur in compensationem offensa: Atqui etiam ipsa persona offensa est objectum & principium formale gravitatis offensa, cum ab ipsa specificetur: & licet persona sit extrinseca, ordo tamen transcendentalis ad illam est intrinsecus; qui ordo tanto major est, quanto ipsa persona est dignior: Ergo nulla est disparitas assignata. Et vero necessarium non est, quod ipsa persona offensa, secundum suam entitatem intrinsece rationem offensa ingrediatur; sed sufficit quod ejus dignitas, tanta quanta est, redundet in gravitatem intrinsecam ipsius offensa.

157 **C**onfirmatur secundo: Etiam aliquo modo ipsa persona laesa ingreditur gravitatem offensa, nam quando fit

comparatio ac velut aestimatio duarum rerum, ipse valor utriusque intrinsece comparationem ingreditur: In peccato autem mortali fit aestimatio ipsius Dei & creaturae, quae illi preponitur: Ergo infinita Dei dignitas & perfectio, ingreditur aliquo modo gravitatem offensa; per peccatum mortale ipsi irrogata.

158 Respondent alii assignando aliud discrimen inter satisfactionem & offensam: Nam persona satisfaciendae (inquantum) comparatur ad satisfactionem, non ut objectum sed ut subiectum, subindeque seipsa illam dignitatem formaliter, & valorem satisfactorium in se ipsa aequale, atque adeo infinitum, si talis persona sit infinita, non obliante limitatione principii proximae elicentis satisfactionem, & conatus actus satisfactorii: & contra vero persona offensa comparatur ad injuriam ipsi illatam, non ut subiectum, sed solum ut objectum; unde seipsa non gravificat offensam, nec ita per consequens constituitur infinite gravis ex infinita dignitate personae offensa.

159 **S**ed contra: Falsum est quod persona offensa comparatur solum per modum objecti, non vero per modum subiecti ad injuriam ipsi illatam: Ergo solutio tradita falso nititur principio. Consequentia patet. Antecedens probatur primo ex vulgari illo proloquio: *Non est in honore: injuria autem in persona injurata.* Secundo ex differentia qua inter peccatum in ratione malitiae, & in ratione offensa invenitur: nam sub priori consideratione dicitur & est malum peccatis, sub posteriori vero non ipsius peccatis, sed Dei offensi malum dicitur: Ergo in ratione offensa Deum fit subiectum morale respicit. Probatur tertio Antecedens ex communi modo loquendi: non enim offendens, sed persona offensa, dicitur pati offensam. Sic ille dicitur offensam patiens, qui offensa subiectum est: Ergo persona offensa est morale subiectum offensa.

§. V.

Solvuntur objectiones.

160 **O**bjicies primo: D. Thom. 3. q. 1. art. 2. ad 2. & 160 in 3. dist. 20. qu. 1. art. 2. dicit peccatum habere quandam infinitatem ex infinitate divina Majestatis: Sed particula illa *quandam*, cum sit dictio diminutiva, denotat gravitatem peccati deficere ab infinitate simpliciter, & esse tantum tale secundum quid: Ergo D. Th. censet peccatum habere malitiam tantum secundum quid infinitam. Unde in 4. dist. 17. qu. 1. art. 3. qu. 1. comparat infinitatem peccati cum infinitate visionis beatae, quae secundum quid tantum, extrinsece habet & objective, infinita est.

161 **R**espondeo D. Thom. ideo addidisse particulam illam, *quandam*, ut denotaret peccatum non esse infinitum physice & in genere entis, sed dumtaxat moraliter, seu in genere moris: illudque etiam non esse infinitum secundum omnem rationem moralitatis quae in ipso involvitur; non enim habet malitiam simpliciter infinitam, in quantum est malum hominis, sed solum quantum est malum Dei, & prout habet rationem offensa. Quod autem haec interpretatio sit legitima, patet: Tum quia alias D. Th. ex infinitate malitiae peccati non recte collegisset necessitatem satisfactoris infinite ab homine Deo exhiberi, ut supra §. 4. arguebamus. Tum etiam quia idem Doctor Angelicus in 2. dist. q. 1. art. 8. ad 2. ait gratiam Christi esse *quodammodo* infinitam, & in 4. dist. 14. q. 2. art. 1. ad 4. dicit passionem Christi esse infinitam *quodammodo*; & q. 20. de verit. art. 3. ad 4. inquit quod meritum Christi habuit *quodammodo* infinitatem; & tamen juxta communem Theologorum sententiam, gratia Christi, ejusque passio, & meritum, habent infinitatem simpliciter in genere moris: Ergo illa particula *quandam*, non denotat defectum ab infinitate morali, tali simpliciter, sed defectum ab insipiente in genere physico, gratiae ac merito Christi, & divinae offensa communem.

162 **A**d id vero quod subditur ex quarto Sententiarum, 162 dicendum est D. Thomam comparare quidem infinitatem peccati cum insipiente visionis beatificae, sed non modum infinitatis unius cum modo infinitatis alterius; unde ex hoc colligi nequit, peccatum in ratione offensa esse tantum infinitum secundum quid, sicut est ipsa visio beatificae.

163 **O**bjicies secundo: Malitia moralis peccati mortalis est finita: Ergo & gravitas offensa. Probatur Consequentia: Gravitas offensa in peccato sequitur ad ejus malitiam moralem, & in illa fundatur; unde quo major est malitia moralis, eo major est offensa: Ergo si malitia moralis peccati fit finita, gravitas offensa peccati mortalis infinita esse nequit.

164 **R**espondent alii gravitatem offensa non sublevari ad malitiam peccati, ex parte conversionis ad objectum difformem legi, sed ex parte averfionis a Deo: licet autem (inquantum) sub prima ratione finita sit, sub secunda tamen est infinita.

Sed

159 **S**ed haec solutio supponit falsum: Peccatum enim sub ratione averfionis, non est infinitum simpliciter & intrinsece sed tantum extrinsece & secundum quid, eo quod a bono infinito avertit; sicut actus caritatis convertens hominem in Deum ut ultimum finem, extrinsece & secundum quid tantum infinitus est: unde sicut per caritatem homo potest magis & magis ad Deum converteri, eique intimius uniri; ita & per odium potest magis & magis ab ipso averti, & veluti ab ipso magis & magis recedere.

164 **M**elius ergo respondetur, concessio Antecedenti, negando Consequentiam: Ad cujus probationem distinguo Majorem intellectam de gravitate personali: Gravitas offensa in peccato sequitur ad rationem malitiae: effectivae, nego Majorem; subjective, concedo Majorem, & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam.

165 **E**xplicatur solutio: Sicut in actu caritatis Christi v. g. reperitur valor ab objecto proveniens (qui etiam conducit ad meritum) & valor personalis, ex persona Christi sumptus; quorum primus est finitus, quia vel est ipsa bonitas sumpta ex objecto, vel ad illam sequitur effectivae; secundus autem infinitus est, quia licet bonitatem actus ut subiectum sua subiectum supponat, ab illa tamen effectivae non provenit: ita in presenti dicitur, gravitatem offensa sumptam ex objecto, limitatam esse & finitam; quia vel est idem cum malitia sumpta ex objecto, vel ad illam effectivae sequitur, gravitas autem quae ex persona offensa sumitur, est simpliciter infinita, quia licet malitiam actus praesupponat, non sequitur tamen ad illam effectivae, aut diminutive, sed solum subjective illam praesupponit in actu offensivo, ut ipsum in ordine gravitatis simpliciter infinita constituit. Sicut ergo non valet illa consequentia: Bonitas moralis actus caritatis in Christo est finita: Ergo & valor ejus meritorius finitus est: ita nec ista: Malitia moralis peccati mortalis est finita: Ergo & gravitas offensa, loquendo de gravitate personali, seu desumpta ex persona offensa.

165 **O**bjicies tertio: Actus caritatis, licet infinitam Dei bonitatem attingat, non continet tamen infinitam dignitatem moralem: Ergo licet peccatum mortale, in ratione offensa, attingat personam infinitae dignitatis, & majestatis, non recte colligitur illud esse gravitatis simpliciter infinitae.

166 **R**espondeo, concessio Antecedenti, negando Consequentiam, & pariter: Ratio autem discriminis patet ex supradictis: Nam bonitas infinita Dei ad actum caritatis comparatur ut objectum, persona autem offensa comparatur ad injuriam ut illius subiectum morale, id est in ordine ad estimationem prudentem: in hoc autem subiectum ab objecto distinguitur, quod illud totum quod ex se potest communicari actui, secus autem objectum, sed per mensurationem ad conatum actus, & inflatum principii: & ideo licet divina bonitas actui caritatis, quem terminat, infinitam dignitatem non conferat; Dei tamen infinita majestas dat offensa gravitatem infinitam simpliciter: sicut infinita dignitas persona Christi actionibus ejus Theandricis, & supra Verbi suppositum reflexivis, conferat valorem meritorium, & satisfactorium; in esse moris simpliciter infinitum, ut in tractatu de Incarnatione contra Scotum & ejus Discipulos ostendimus. Ex quo intelligitur, quod sicut persona Verbi, quia subiectum est actuum qui ab humanitate Christi elicuntur, est in genere moris forma, tales actus dignificant, & infinito modo meritorios & satisfactorios constituunt: ita quia Deus est subiectum morale offensa in peccato mortali repetita, habet rationem formae moralis talem offensa gravificantem. Unde inter actum caritatis, & peccatum mortale in ratione offensa, aliud discrimen reperitur, consistens in eo quod objectum actus caritatis, non se habet ad illam ut forma moraliter denominans, sed tantum ut objectum terminans: persona autem offensa, non ut terminans tantum, sed ut forma denominans & constitutiva, ad offensa comparatur, & ideo offensa non solum extrinsece & terminative dicitur infinita, id est terminata ad personam infinitam, sed absolute & simpliciter, sumpta denominatione a forma infinita, illam moraliter informante.

167 **D**ices ex hac doctrina sequi, offensa peccati mortalis non solum mortaliter, sed etiam physice, esse infinitam: Sed hoc absurdum est: Ergo etc. Sequela probatur: Persona divina, per peccatum mortale offensa, non solum mortaliter, sed etiam physice infinita est: Ergo si ab illa, ut a forma denominante & constitutiva peccatum mortale in ratione offensa, infinitam gravitatem & malitiam desumas, sequitur illud non solum mortaliter, sed etiam physice infinitum esse.

168 **R**espondeo negando sequelam. Ad cujus probationem dico quod ut aliquid physice infinitum sit, non sufficit illud constitui per formam physice infinitam, sed insuper requiritur, ut talis forma ei physice uniat ut forma, & quia Deus dans ut forma gravitatem offensa, non unitur illi physice ut forma, sed solum mortaliter, illam non physice, sed mortaliter tantum infinitam constituit, *Theol. Genes., Tom. III.*

169 **S**i autem queras, quid sit uniri ut formam mortaliter, & non physice? Respondeo formam uniri solum mortaliter, esse, sic uniri, ut licet physice non informet, praebet tamen fundamentum prudenti estimationi ad judicandum taliter se habere ad illam respectu effectuum moralium, ac si physice uniretur. Sicut in probabili sententia omisso pura est actus moralis, quia aequivalenter est actus physiceus, eo quod praebet fundamentum ad prudenter judicandum voluntatem pure omittentem taliter se habere in ordine ad transgressionem legis ac si per physiceum & positivum actum vellet omittere.

170 **O**bjicies ultimo: Si peccatum in ratione offensa esset simpliciter infinitum, unum peccatum in ratione offensa alio majus non esset, sed omnia in ratione offensa essent aequalia: At hoc dici nequit: Ergo nec illud. Minor videtur certa: nam per peccatum odii, vel blasphemiae v. g. Deus magis offensus quam per peccatum intemperantiae, puta per comestorem carum de prohibito. Sequela vero Majoris probatur: Unum infinitum non est majus alio in eo genere in quo est infinitum. Ergo si peccatum in ratione offensa sit infinitum simpliciter, unum peccatum in hoc genere non erit majus alio, sed omnia in hoc genere, & sub hac ratione, erunt aequalia.

171 **R**espondent alii ex nostris Thomistis, negando An-
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500

171 **R**espondent alii ex nostris Thomistis, negando An-
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500

171 **R**espondent alii ex nostris Thomistis, negando An-
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500

171 **R**espondent alii ex nostris Thomistis, negando An-
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
4